

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΒΑΚΑΛΗ

Και γύρω τους η θάλασσα

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Και γύρω τους η θάλασσα**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Αφροδίτη Βακάλη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Άννα Μαράντη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μερσίνια Λαδοπούλου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Σταμάτιος Κοτσάτος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνη Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Αφροδίτη Βακάλη, 2013
© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Mark Owen & Vintage
collection/www.archangel-images.com, Anton Zelenov & Shojiro Ishihara/
123 RF Stock, Repina Valeriya/www.shutterstock.com
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2013

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2013, 3.000 αντίτυπα

ISBN 978-618-01-0282-6

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομυχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΒΑΚΑΛΗ

Και γύρω τους η θάλασσα

*Στη Μύκονο, που αγάπησα.
Και στην Ασπασία, που με βοήθησε να δω.*

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Κυριακή πρωί παντρεύτηκε η Αννεζώ στη Μεγάλη Παναγιά. Άσπρα τα πέπλα, λευκά, σαν τα λευκά τα σπίτια, σαν το φως του Αιγαίου το σκληρό. Σκληρά τα 'νιωθε κι εκείνα τα πέπλα, βαριά, να της πλακώνουν το κορμί, να την πνίγουν. Φόδρες, τούλια, δαντέλες, βαρύ το νυφικό. Με κόπο το έσυρε ως την εκκλησιά. Ζέστη, έλιωνε, κι ο ιδρώτας στην πλάτη της κρύος. Δυο φορές το χέρι του πατέρα την κράτησε να σταθεί, να μην πέσει. Κι ύστερα κόσμος, φωνές, καμπάνες. Τώρα, ένα χέρι ξένο την κρατούσε, σχεδόν την έσερνε, καθώς τα πόδια τα κοριτσίστικα, πρώτη φορά σε ψηλά τακούνια, κάτω από τα τόσα υφάσματα δεν μπορούσαν να ακολουθήσουν την αντρική δρασκελιά.

Η πλατεία γεμάτη τραπέζια στρωμένα, έτοιμα για το γλέντι. Μαζεύτηκε σιγά σιγά το χωριό να πει, να ευχηθεί, να χορέψει. Μια φορά ο καπετάν Καρατζάς παντρεύει τη θυγατέρα του. Έσφαξε αρνιά, έσφαξε κατσίκια, τους χοίρους που έτρεφε. Έφερε όργανα, βιολιά, έφερε και τσαμπούνες. Τραγουδιστές από τα γύρω νησιά κι απ' το δικό του. Φτιάξανε λουκάνικα οι γυναίκες, φτιάξανε πίτες. Δυο βδομάδες ανοίγανε φύλλα, πλάθανε κεφτέδες, ζυμώνανε ψωμιά και γλυκίσματα. Όλα πλούσια τα ήθελε ο Καρατζάς

στο γάμο του παιδιού του. Άνοιξε τα βαρέλια του τα παλιά. Δεν το λυπήθηκε το κρασί, τίποτα δε λυπήθηκε ο καπετάνιος. Ούτε την κόρη του τη μονάκριβη, που μέρες και νύχτες έκλαιγε κι ορκιζόταν πως θα πέθαινε, αν ο πατέρας τη στεφάνωνε με τούτο τον ξένο.

Κάθισε η Αννεζώ δίπλα στον άντρα της· τον άντρα τον άγνωστο, τον ψηλό, με τα πελώρια χέρια και τα διπλά της χρόνια. Τι ήταν τούτο το θαλασσινό θεριό που καθόταν στο πλευρό της; Νύχτες και νύχτες ξαγρύπνησε δίχως να καταλαβαίνει το γιατί. Γιατί τόσο πείσμα ο πατέρας, γιατί τόση επιμονή; Ποτέ δεν της χάλασε χατίρι, ποτέ πριν δεν την έβαλε να κάνει κάτι με το στανιό. Έκλαψε, δάρθηκε, τίποτα! Φώναξε, απείλησε, τράβηξε τα μαλλιά της. Τίποτα!

«Αυτόν θα πάρεις για άντρα! Κατάλαβες;»

Δεν καταλάβαινε! Δεν μπορούσε τούτο το πείσμα να χωρέσει στο μυαλό της!

«Αγαπάς άλλον;»

«Όχι».

«Θες άλλον;»

«Όχι».

«Τότε τούτον θα πάρεις! Τελείωσε!»

Σταγόνες ο ιδρώτας πάνω από τα χείλη τα νεανικά που τρέμανε. Τα καστανά μαλλιά, πλεγμένα περιτέχνα και δεμένα ψηλά. Πέπλα, λίρες, λίρες χρυσές μαζί με μαργαριτάρια στόλιζαν τα μαλλιά της. Το βάρος του κόσμου τούτου το σήκωνε όλο στο κεφάλι της.

Σταγόνες ο ιδρώτας και πάνω στον λευκό λαιμό. Κι έτρεμε η Αννεζώ, έτρεμε η καρδιά μέσα στα στήθη της, έτρεμε και το χέρι το παιδικό που φορούσε τη βέρα. Βαρύ το μέταλλο, δεκαοχτώ καράτια, φαρδύ, σκαλισμένο. Ασήκωτο! Κόσμος, φωνές, τραγούδια. Το νησί ξεφάντωνε, ο πατέρας

της έπινε, ολοένα έπινε, και ο άντρας της σιωπηλός. Εκείνη κρύωνε μέσα στην κάψα του καλοκαιριού. Και η μάνα κοιτούσε.

Η μάνα! Κουβέντα δεν είπε η μάνα τόσο καιρό. Άκουσε, χάιδεψε, σκούπισε δάκρυα. Έπλασε, ζύμωσε, έραψε και στόλισε. Όμως μιλιά δεν έβγαλε. Παρήγορο λόγο δεν άκουσε η Αννεζώ απ' τα χείλη της. Μα μήτε κι εξήγηση άκουσε. Όσο κι αν ρώτησε, όσο κι αν ζήτησε να μάθει, λέξη καμιά. Βουβά τη χάιδευε, βουβά τη φιλούσε. Όλα τα φρόντισε, όλα τα ετοίμασε, σ' όλα είχε τον έλεγχο. Το μάτι της παντού ήταν. Στην κόρη, όμως, τη μοναχοκόρη κουβέντες πολλές δεν είπε. Μα μήτε και στον άντρα της είπε κουβέντα. Στο παιδί της δίπλα δε στάθηκε, στον άντρα της κόντρα δεν πήγε. Δεν καταλάβαινε η Αννεζώ και πονούσε. Η προδοσία τούτη δε χωρούσε στο μυαλό της.

Χρόνια στα καράβια ο Παναγής ο Καρατζάς δεν άφησε πέλαγο απέραστο. Πλούσια η γενιά του, με περιουσία μεγάλη, δεν τον έσπρωχνε η ανάγκη στη θάλασσα. Η συνήθεια τον έσπρωχνε. Από παιδί στο πλευρό του πατέρα του μόνο ταξίδια γνώρισε. Ο γέρος ο Καρατζάς, ψυχή μοναχική, στεγνή, μόνο τη θάλασσα αγάπησε. Αυτήν ήξερε, αυτήν έδειξε στο γιο του. Οχτώ χρόνων τον πήρε μαζί του στο πρώτο ταξίδι. Έθαψε τη γυναίκα του, έκανε το σταυρό του και, πριν στεγνώσουν τα δάκρυα του μικρού, τον πέταξε στην κουβέρτα του πλοίου να τον μουσκέψουν τα κύματα. Τρεις αδελφές φρεσκοπαντρεμένες και μια θεια ανύπαντρη, δεν ήθελε να αφήσει το παιδί με τις γυναίκες.

Στο ένα χέρι πήρε το σάκο του και στο άλλο το γιο του. Στις άκρες του κόσμου τον γύρισε κι ό,τι ήξερε του το έμα-

θε. Λόγο τρυφερό δεν του είπε, φιλή δεν του έδωσε, τον έκανε, όμως, ναυτικό. Του πέρασε τη λαχτάρα για τη θάλασσα, την ανάγκη ν' ανασαίνει αέρα αλμυρό, να γλείφει το αλάτι στα χείλη του. Στη στεριά σταθερά δεν πατούσε, το καράβι έμαθε για σπίτι του.

Στο νησί γύρισε άντρας πια ο Παναγής, σαν έφυγε ο πατέρας του. Βρήκε τις θειάδες του μ' ένα τσούρμο παιδιά, ένα τσούρμο ξαδέλφια. Μεγάλη οικογένεια, μα ξένη για κείνον. Βρήκε το πατρικό του προσεγμένο και το βιος του τριπλάσιο. Ο γέρος ο Καρατζάς είχε φροντίσει καλά τις αδελφάδες του. Κι εκείνες, με τη σειρά τους, φροντίσανε το σπίτι του. Γυναίκες μεγάλες πια, ανοίξανε την αγκαλιά τους και καλοδέχτηκαν τον ανιψιό που είχανε χρόνια να δούνε. Ποτέ δεν κατάλαβαν γιατί ο αδελφός τους έσυρε το καημένο το παιδί στις ξενιτιές, να δέρονεται στα κύματα. Σκληρός άντρας, το γνωρίζανε καλά, μα κείνη η πράξη του γι' αυτές παράλογη. Πικράθηκαν που δεν τους εμπιστεύτηκε το γιο του.

Καθώς δεν ήτανε συνηθισμένος στις περιποιήσεις, ένιωθε άβολα ο Παναγής. Άμαθος από στεριά, παιδιά, τραπέζια, δεν ήξερε πώς να φερθεί. Του έλειπε η θάλασσα, η μυρωδιά, το πλάτος της. Στο καφενείο γνωστούς δεν είχε, μα μήτε και στο σπίτι. Το κρεβάτι σταθερό, τον ζάλιζε, και το νησί τού φαινότανε στενό. Είπε να φύγει, να πάρει τα κύματα. Όμως, δεν πρόλαβε.

Γνώρισε τη Φρασκούλα. Είχε τα μάτια σαν τη θάλασσα, πώς να την προσπεράσει; Η μάνα της δούλευε στο αρχοντικό κι εκείνη ερχόταν πότε πότε και βοηθούσε. Την αγάπησε και την πήρε. Φρίξανε οι θειάδες του. Τόσα κορίτσια σε όλο το νησί, την κόρη της παραδουλεύτρας τους λιμπίστηκε; Ωστόσο, μόνος είχε μάθει να σκέφτεται ο Παναγής

και μόνος να αποφασίζει. Τίποτα δεν υπολόγισε και κανέναν δε ρώτησε. Στο μήνα πάνω κοιμόταν στο πλευρό της. Και τα στέφανά τους στο εικονοστάσι. Άπλωνε τις νύχτες το χέρι του κι άγγιζε το κορμί της. Την ψυχή της, όμως, δεν την έφτασε ποτέ. Δεν του αρνήθηκε το φιλί, μα την καρδιά της δεν του την έδωσε. Άνθρωπος κανείς, ποτέ, δεν ένιωσε τη θάλασσα δική του. Μήτε κι ο Παναγής τη Φρασκούλα.

Η Φρασκούλα τον Λευτέρη τον Μάλαμα τον αγαπούσε από παιδί. Δίπλα του μεγάλωσε, τα σπίτια τους μια πόρτα. Κορίτσι ακόμη, στα δώδεκα, περίμενε κρυφά πίσω απ' τις γρίλιες να τον δει να περνάει. Σαν κατέβαινε σφυρίζοντας αυτός το στενό, η καρδιά της πετούσε. Στα δεκατέσσερα, στου Αϊ-Γιάννη το πανηγύρι, χορέψανε τον πρώτο μπάλο. Τρεις νύχτες έμεινε άπνη η Φρασκώ.

Αργότερα, σαν βγήκε με τη βάρκα του πατέρα του στη θάλασσα, εκείνη έκλαιγε για μια βδομάδα. Σιγά σιγά πήρε το συνήθειο να πηγαίνει μονάχη στο ξωκλήσι, να απενίξει το πέλαγο και να τον συλλογιέται. Καθότανε για ώρες στο βράχο κι έκανε όνειρα. Άλλη χαρά δεν είχε, τούτη η κρυφή αγάπη ήτανε η ζωή της. Εκεί, στο ίδιο ξωκλήσι, λίγο πριν κλείσει τα δεκάξι, της έδωσε ο Λευτέρης το πρώτο φιλί. Αρχίσανε μαζί να κάνουν σχέδια. Εκείνος αποφάσισε να πάει στα καράβια. Μεγαλύτερα τα ταξίδια, περισσότερα τα λεφτά. Ψαράς ο πατέρας του με πέντε παιδιά. Μεγάλη η φαμίλια, έβγαζε δεν έβγαζε το μεροκάματο.

Τη Φρασκούλα η φτώχεια δεν την τρώμαζε. Τον άντρα που αγαπούσε τον ήθελε κοντά της. Εκείνος, όμως, επέμενε. Ήτανε νέος, βιαζόταν. Ήθελε σπίτι δικό του και μια καλύτερη ζωή.

Στα δεκαεφτά έμπαινε η Φρασκούλα σαν εμπάρκαρε κείνος. Μαζί του κι άλλοι πολλοί από το νησί. Πριν φύγει, έβαλε τη Φρασκώ να δώσει υπόσχεση πως θα τον περιμένει. Στα εικονίσματα την όρκισε, άντρα άλλονε να μην κοιτάξει. Γέλασε εκείνη. «Μα πώς μπορώ, κουτέ. Αφού είσαι η ζωή μου».

Τρεις μήνες, σκεφτόταν, κι η καρδιά της ράγιζε. Σε κείνον, όμως, δεν το έδειξε. Πικρό τής φάνηκε το τελευταίο φιλί. Σεπτέμβρης και η ζέστη γλυκιά, δε ζάλιζε το νου. Στον Αϊ-Γιάννη, τον δικό τους, έτρεχε η Φρασκούλα και παρακαλούσε. Τα μάτια στον Θεό τα σήκωνε και προσευχόταν. Στον Αϊ-Γιάννη προσευχόταν· να είναι οι θάλασσες ήρεμες, τα καράβια καλοτάξιδα. Να είναι εκείνος γερός, να γυρίσει. Με χέρι που έτρεμε άναβε τα κεριά. Στον ήλιο έβγαινε και ξάπλωνε στο χορτάρι. Έκλεινε τα μάτια και την κοιλιά της χάιδευε τρυφερά. Έκανε όνειρα, έκανε προσευχές.

Οκτώβρης και φυσούσε. Σπίτι της γύριζε, με βήμα αργό. Κάτι στο στήθος της την έπνιγε. Σαν πιο μακρύς τής φάνηκε ο δρόμος. Στο έμπα του χωριού ταράχτηκε. Φωνές; Και τι ήταν τούτο, κλάμα; Τινάχτηκε η καρδιά στο στήθος της. Ο κόσμος, όλοι έξω, γεμάτοι οι δρόμοι. Στα μάτια κανείς τον άλλο δεν τολμούσε να κοιτάξει. Λόγια, ψίθυροι, από στόμα σε στόμα το σούσουρο. Κατάλαβε. Μα δεν ήθελε και να πιστέψει. Έτρεξε σπίτι κι η μάνα της στην αυλή ανάστατη. Μαρμάρωσε η Φρασκώ.

«Όλοι, μάνα; Όλοι;»

Τα μάτια που τη γέννησαν χαμήλωσαν στο χώμα. Δεν μπόραγαν να την κοιτάξουν.

Την ώρα εκείνη τέλειωσε η ζωή της.

Στο ξωκλήσι του Αϊ-Γιάννη, τυχαία, συνάντησε κι ο Παναγής ο Καρατζάς τη Φρασκούλα. Καθισμένη εκεί στο βράχο, όπως συνηθίζει. Στη μικρή παλάμη τσαλακωμένο κρατούσε ένα μαντίλι. Χαμένη σε σκέψεις, φαινόταν να είναι αλλού. Δεν τον κατάλαβε. Τα δάκρυα που τρέχανε πάνω στα μάγουλά της δεν τα σκούπιζε, τα άφηνε να κυλούνε. Νευρικά, ξανά και ξανά, στα δάχτυλα έπαιζε το έρμο μαντίλι. Και το βλέμμα το είχε πέρα, στο πέλαγο. Πολλές φορές είχε σκεφτεί να δώσει τέλος. Μα τούτο που είχε μέσα της, κομμάτι απ' τον Λευτέρη, δεν μπορούσε να το σκοτώσει. Για κείνο και μόνο, άξιζε να ζει. Το νησί σε λίγο δε θα τη χωρούσε και το γνώριζε. Κουβέντα δεν τολμούσε να κάνει σε κανέναν. Ούτε στη μάνα. Σκεφτότανε να πάρει το δρόμο, να χαθεί. Μα πού να πάει;

Ο Καρατζάς βαστούσε την ανάσα του. Μην τον σκιαχτεί και φύγει. Έπεφτε ο ήλιος στα νερά κι έσβηνε η μέρα. Την έλουζε το φως του δειλινού κι όλα τα κόκκινα, τα μοβ τούτου του κόσμου λάμπανε πάνω στα μαλλιά της. Και για τον Παναγή εκεί σταμάτησε ο χρόνος. Την είχε δει κι άλλες φορές και τη θυμόταν. Μα τούτη η ώρα ήτανε άλλη, απ' αυτές όπου αλλάζουνε οι ζωές. Καθώς οι λυγμοί τράνταζαν το κορμί της, ένιωθε εκείνος την ανάγκη να την αγγίξει. Να πάρει από πάνω της τον πόνο. Και μην μπορώντας να το κάνει, αναστέναξε. Τότε η κοπέλα κατάλαβε ότι δεν ήταν μόνη. Τινάχτηκε και έκανε να φύγει.

«Στάσου!» της φώναξε. Με δυο πατήματα δίπλα της βρέθηκε και κάθισε κοντά της.

Το σούρουπο; Η ώρα η παράξενη; Ίσως η απελπισία. Στον ξένο ετούτο άνοιξε η Φρασκούλα την καρδιά της. Του τα είπε όλα, τίποτα δεν κράτησε κρυφό, τίποτα μισό δεν είπε. Κι όσο εκείνη μιλούσε, ο Παναγής αποφάσιζε. Πριν βγει ο μήνας τη στεφανώθηκε.

Με τον καιρό, σαν είδε ο Καρατζάς πως δεν κατάφερνε την πείνα να χορτάσει της αγάπης, πήρε ξανά τις θάλασσες. Στα μπάρκα γύρισε και στα ταξίδια. Πιο μόνος από πρώτα, έσερνε τώρα και μιαν ανάγκη ανεκπλήρωτη. Ό,τι δεν ξέρουμε δε μας λείπει· μα ό,τι ποθούμε και δεν έχουμε πονάει. Άγρια η ματιά του, φουρτουνιασμένη. Στα λιμάνια που έπιανε, έψαχνε στα καπηλειά το κρασί και στων γυναικών τις αγκαλιές να ξεχάσει. Σε καβγάδες μπλέχτηκε και σε φασαρίες. Μέθυσε, έσπασε, τσακώθηκε. Η ματιά του δε μέρεψε. Ζάρια έπαιξε και χαρτιά, τράβηξε μαχαίρι και ένα βράδυ γνώρισε τον Κωνσταντή.

Γράμμα είχε στην τσέπη του από τη Φρασκώ και μια θολούρα στο κεφάλι. Έπινε από νωρίς και στριφογύριζε στον του το μαντάτο: μια κόρη. *Θα τηνε πω Αννεζώ. Το όνομα της μάνας σου, της συγχωρεμένης*, του έγραφε. Είχε έναν κόμπο στο λαιμό και μια τρικυμία στο βλέμμα. Δεν του έφτανε το κρασί να ξεδώσει. Γυναίκα δεν ήθελε, δεν ήτανε η ώρα για τέτοια.

Ένας ναύτης Ιταλός, με το μυαλό του κι εκείνος σκοτισμένο απ' το πιετό, τραβάει μια και ρίχνει κάτω το τραπέζι. Αμέσως άναψε καβγάς. Σβέλτος ο Ιταλός, βγάζει σουγιά και κόβει τον Παναγή στο μπράτσο. Φασαρία, κακό, τσιρίζανε οι γυναίκες· μπουκάλια, γυαλιά, αίμα. «Policia! Policia!» ακούστηκαν φωνές.

«Από δω, πατριώτη!» Ένα χέρι τον άρπαξε, μια σπρωξιά και βρεθήκανε στο δρόμο. Μαζί τρέξανε, χαθήκανε στο σκοτάδι. «Δεν του φαινότανε του Ιταλού, μα παραλίγο να σ' την κάνει τη ζημιά». Γέλια.

«Αλλά και συ, αδελφέ μου, τον έκοψες γερά με το μπουκάλι».

Πάλι γέλιο· δυνατό, καθαρό. Λαχανιασμένος ο Πανα-

γής τον ζύγισε στα γρήγορα. Ψηλό, ξανθό παλικαράκι, με βλέμμα καθάριο.

«Με λένε Κωνσταντή. Πάρε τσιγάρο, το χρειάζεσαι».

Έτσι γνωρίστηκαν· τη νύχτα που έμαθε πως έγινε πατέρας. Η Αννεζώ κι ο Κωνσταντής, την ίδια νύχτα, μπήκαν στη ζωή του.

Μέρες τριγύριζε ο Κωνσταντής ο Γκίκας στις ταβέρνες, στα μπαρ, στα μπουρδέλα κι έψαχνε καράβι να φύγει, να γυρίσει στην πατρίδα. Σε όλα τα στέκια γύριζε και ρωτούσε. Μ' ένα πλοίο εγγλέζικο είχε ξεμπαρκάρει ένα μήνα πριν – τσακώθηκε με τον καπετάνιο, αλλάξανε κουβέντες. Δε σήκωνε ο Κωνσταντής τις βρομοδουλειές. Τον άφησε ο άλλος στο λιμάνι. Καλύτερα. Έτσι κι αλλιώς, στο εγγλέζικο ούτε και κείνος θα έμενε. Με ρεμάλια δεν ήθελε παρτίδες. Καράβι ελληνικό έψαχνε, να φύγει, να γυρίσει πίσω.

Κάπνιζαν και μιλούσαν. «Φεύγω σε μια βδομάδα για Αμβέρσα. Ξεφορτώνω κι ύστερα πιάνω Ελλάδα, με το καλό. Έλα μαζί μου, έχω καράβι», πρότεινε ο Παναγής και κανονίστηκε.

Φτωχοί στα λόγια κι οι δυο, δεν ξέρανε πολλές κουβέντες. Είχαν ζυγιάσει στα μάτια ο ένας τον άλλο, κι αυτό αρκούσε. Ψημένοι στις θάλασσες, με το αλάτι στο πετσί τους και το φευγιό στο βλέμμα, έγιναν φίλοι. Στα στήθια τούς έτρωγε ένας καημός. Τον καθένα ο δικός του. Το ξέρανε κι ας μη μιλάγανε για αυτό. Για μάρκα λέγανε και για φουρτούνες. Νερά, λιμάνια, φορτία. Τη γυναίκα δεν την έπιασαν στην κουβέντα ούτε τη φαμίλια. Ήπιανε πέλαγα πιοτά, κάπνισαν και στενάξανε. Κι ώσπου να πιάσει το σκαρί Αιγαίο, ήταν αδέρφια.

Στον τόπο του ο Κωνσταντής όρκο είχε κάνει να μην πατήσει. Σαν έφυγε, πήρε μαζί του λίγα ρούχα, το φυλαχτό της μάνας του, εικόνα ασημένια του Αϊ-Νικόλα και μια θύμηση που πόναγε. Έφτυσε πίσω του και χάθηκε. Ο Παναγής πολλά δε γνώριζε· μόνο τον όρκο.

«Στου κόσμου το τέρμα να φτάσω και στις θάλασσας τον πάτο, πιο καλά. Εγώ εκεί το πόδι μου, ξανά, δεν το πατάω», του είχε πει ένα βράδυ μεθυσμένος.

Τον πατέρα του ο Κωνσταντής δεν τον θυμόταν. Άνοιξη έφυγε μ' ένα φορηγό για Βομβάη. Αυτό είπε στη γυναίκα του. Το φορηγό πήγε, γύρισε, ο Στέλιος ο Γκίκας όχι. Άφαντος. Ρωτήσανε παντού. Κανείς δεν ήξερε, κανείς δεν έλεγε. Στο σπίτι του δεν ξαναφάνηκε. Μόνη η μάνα του πάλευε ν' αναστήσει δυο παιδιά, τον αδελφό του κι εκείνον. Έπλενε, έραβε, όλα τα έκανε. Φτωχιά και τυραννισμένη, άλλη ζωή δεν ήξερε. Και από το ρεμάλι που παντρεύτηκε καλό δεν είδε. Μια θεία μακρινή τη βοηθούσε πότε πότε – όχι πως δε θα μπορούσε και πιο συχνά. Λεφτά είχε· καρδιά της έλειπε. Πήγαινε η μάνα του και την παρακαλούσε για λίγες δεκάρες· στα δύσκολα, όταν τα παιδιά της πεινούσαν. Άνοιγε εκείνη το πουγκί, άνοιγε και το στόμα της.

«Καλά να πάθεις, άχρηστη. Ήθελες άντρα όμορφο, μπελαλή. Πού είναι τώρα ο λεβέντης σου, να ταΐσει τα παιδιά σου;» Φαρμάκι έσταζε.

Γεροντοκόρη, άκληρη, στεγνό το πετόι της. Της ζωής τους χυμούς δε γεύτηκε, την ανάσα του άντρα, τη φωτιά του. Στρυφή γυναίκα, πικρόχολη και πρόωρα γερασμένη. Παιδεύτηκε η μάνα του, χτίκιασε. Κι όταν ο Κωνσταντής έμπαινε στα δώδεκα, εκείνη έφτυσε το πρώτο αίμα. Έξι μήνες

τής πήρε να ξεψυχήσει. Κι επιτέλους αναπαύτηκε. Ξεκουράστηκε από τη ζωή. Τότε, η θεία άπλωσε το ζαρωμένο χέρι της κι άρπαξε τ' ορφανό. Ο Γιώργης, πέντε χρόνια μεγαλύτερος, ήτανε ήδη στα καράβια. Έφερε τον Κωνσταντή στο σπίτι της, τάχα από συμπόνια. Παινευόταν στη γειτονιά για τη μεγάλη της καρδιά. Πως το λυπήθηκε το έρμο και το μάζεψε. Μίζερη και τσιγκούννα, μαρτύρησε στα χέρια της. Δούλευε ως τη νύχτα στα χωράφια, μ' ένα πουκάμισο και μ' ένα κομματί ψωμί.

Μετά, ήρθαν τα δύσκολα. Σαν έκλεισε τα δεκατέσσερα, γυρνώντας ένα βράδυ σκοτωμένος στην κούραση και πεινασμένος, βρήκε το τραπέζι στρωμένο και τη σόμπα σβηστή. Σούπα κρύα και πίτα. Και τη θεία ξαπλωμένη.

«Σωθήκανε τα ξύλα και ξέχασα να σου το πω».

Με κόπο σηκώθηκε ο Κωνσταντής.

«Άσε, πού να πηγαίνεις τέτοιαν ώρα. Κάνει ψόφο, δεν πειράζει».

Τα έχασε εκείνος. Σε τέτοιες καλοσύνες δεν τον είχε μαθημένο. Έφαγε κι έκανε να πλαγιάσει.

«Έλα κοντά. Να, ξάπλωσε δω, σιμά μου. Έχω κουβέρτες και κιλίμια. Δυο μαζί, θα ζεσταθούμε μια χαρά».

Ντράπηκε ο Κωνσταντής, κοκκίνισε, μα κουβέντα δεν είπε. Φοβόταν. Κατάλαβε η θεία του.

«Δεν είναι ώρα για ντροπές. Κακό δεν κάνει. Το κρύο τσούζει. Έλα, λοιπόν, κουνήσου!»

Έβγαλε μόνο τα παπούτσια του και ξάπλωσε. Μάτι δεν έκλεισε, μα μήτε και την ξέχασε ποτέ τη νύχτα εκείνη. Το χέρι το βρόμικο χώθηκε μες στα ρούχα του κι έψαξε το κορμί του. Σιχαμάρα μεγάλη τον έπιασε. Απελπισμένα αγγίγματα από δάχτυλα διψασμένα, που χρόνια περίμεναν να χαϊδέψουν ξένη σάρκα. Έτρεμε το βέβηλο χέρι από λα-

χτάρα. Έπεσε πάνω του στενάζοντας. Χείλη με σάλια, πεινασμένα, κόλλησαν πάνω στα δικά του. Έτρεμε η γριά από επιθυμία. Έτρεμε από αηδία ο Κωνσταντής. Το ρούφηξε το αγόρι. Το θεριό του πόθου, που ξύπνησε μέσα της, δε χόρταινε με χάδια. Με χέρια αρπαχτικά, κρύα, έπιασε τον ανδρισμό του παιδιού και, βογκώντας ανόσια, ικανοποίησε την πείνα της. Ξανά και ξανά. Το ίδιο βράδυ και το επόμενο. Και κάθε βράδυ, για καιρό.

Μέχρι τη μέρα που δεν άντεξε άλλο ο Κωνσταντής, έφτυσε πίσω του κι έφυγε. Στο κατώφλι εκείνο, καθώς το διάβαινε, όρκο πήρε βαρύ. Και όσο ζούσε τον κράτησε.

Στον τόπο αυτόν δεν ξαναπάτησε.

Σαν πιάσανε νερά ελληνικά, ο Παναγής κάλεσε το φίλο στο σπίτι, στο νησί του. Κι αυτουνού η καρδιά το γυρισμό δεν τον αποζητούσε με λαχτάρα. Αυτός, που δεν τον τρομάζανε φουρτούνες και μποφόρια, φοβόταν ν' αντικρίσει τη Φρασκούλα. Τον παίδευε ο καημός να τη ζητά, να μην την έχει. Γωνιά γωνιά είχε ψάξει τα μάτια της να βρει την αγάπη, μα εκείνα άδεια. Τίποτα δεν μπορούσε να της καταλογίσει, να την ψέξει για κάτι. Σ' όλα ήταν σωστή, σ' όλα όπως έπρεπε. Το βλέμμα της όμως δεν είχε έρωτα, δεν είχε φλόγα. Σβηστό. Κι ο Παναγής χανόταν στο σκοτάδι. Όσο ζυγώναν στο νησί, με το μικρό καϊκι, μέσα του αντάρα. Βαθιά στο στήθος, δειλά, τολμούσε και γεννιόταν μια ελπίδα· η ελπίδα, που από παντού, απ' το τίποτα, κι απ' το παράλογο ακόμη, έχει τη δύναμη να ξεπροβάλλει. Τι κι αν γνωρίζει το μυαλό· πιο δυνατή απ' τη γνώση εκείνη.

Ακουμπισμένοι στην πρύμνη, οι δυο άντρες καπνίζανε αμίλητοι. Ξάστερη η νύχτα και ο καιρός καλοσύνη. Αιγαίο,

θάλασσα ευλογημένη· στα σπλάχνα της ριζωμένα νησιά. Κι εκείνη, μάνα με χεϊλή υγρά, στοργικά φιλάει τις αμμουδιές. Στην αγκαλιά της κοιμούνται απόψε οι Κυκλάδες, στο κατάστρωμα ξαγρυπνούσε ο Παναγής. Κάπνιζε και συλλογίζόταν. Σκεφτόταν το κορίτσι. Να μοιάζει, άραγε, στη μάνα της; Στο πλάι του ο Κωνσταντής κοιτούσε τα νερά, η ματιά του καρφωμένη στο μαύρο, απέραντο του πελάου. Δυο καύτρες στο σκοτάδι· δυο καρδιές βαριές και ο ίσκιος της φιλίας, πάνω στα σκυφτά κορμιά τους, μεγάλη παρηγοριά.

Λίγο μετά το ξημέρωμα πιάσανε στεριά.

Με χαμόγελα υποδέχτηκε η Φρασκούλα τον άντρα της· με καλωσορίσματα και τραπέζια. Στολισμένη και φροντισμένη, λαμπάδα η κορμοστασιά της, περήφανη. Άστραφτε το σπίτι της, έλαμπε η αυλή της. Οι πέργκολες ανθισμένες, οι γλάστρες στα περβάζια φορτωμένες λουλούδια, στρωμένα στα τραπέζια τα λινά της, τα ασημικά γυαλισμένα, τα βάζα της γεμάτα. Φίλησε, χαιρέτησε και καλοδέχτηκε σύζυγο κι επισκέπτη. Έσφαξε, μαγείρεψε, σερβίρισε ούζα και κρασιά. Κανέναν δεν άφησε να κάνει τις δουλειές της. Τις υπηρετρίες έστελνε, τάχα, για θελήματα. Κι όλα μονάχη τα ετοίμασε. Όμως, τον άντρα της δεν τον κοιτάξε στα μάτια. Το βλέμμα της πέρα, πίσω απ' αυτόν.

Μονάχα σαν πήγανε στην κούνια να του δείξει το παιδί, του φάνηκε του Παναγή πως κάτι είδε. Καθώς εσήκωσε τα μάτια της απ' το μωρό, απαλά τα άφησε, σαν χάδι, για μια στιγμή στο πρόσωπό του. Κάτι σαν φως τρεμόπαιξε στο βάθος τους. Φτερούγισε η καρδιά του και τη στιγμή εκείνη την κράτησε σαν φυλαχτό, την έκλεισε στα βάθη της ψυχής του.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, ο Παναγής το φως εκείνο πολλές φορές το γύρεψε. Και πολλές φορές το βρήκε. Σαν έπιανε την Αννεζώ και την εσήκωνε ψηλά, σαν την

αγκάλιαζε, σαν τη φιλούσε. Δώρα, στολίδια, ρούχα, τα πάντα κουβαλούσε στο κορίτσι. Θαύμαζε το νησί, μιλούσε για την αγάπη του πατέρα στην κόρη, τη μοναχοκόρη. Έλαμπε η Φρασκούλα σαν έβλεπε τον άντρα της να δείχνει τέτοια αγάπη στο παιδί της. Φορτωμένος μπαούλα γύρναγε ο Παναγής απ' τα ταξίδια. Με δώρα και φιλιά στην Αννεζώ, αγόραζε εκείνο που ποθούσε.

Είκοσι μέρες μείνανε στο νησί και πάλι μπάρκο. Ο Κωνσταντής ανάσανε, παράπονο δεν είχε. Τον περιποιηθήκανε και με το παραπάνω. Τη θάλασσα, όμως, την είχε αποθυμήσει. Τόπο δικό του μόνο εκείνη λογάριάζε. Ήθελε, πια, να φύγει.

Σ' ένα νησί των Κυκλάδων, ο καπετάνιος
Παναγής Καρατζάς επιστρέφει για
να βρεθεί αντιμέτωπος με παλιούς
και νέους δαίμονες. Στο μουράγιο
τον περιμένει με λαχτάρα η θετή του κόρη,
η Αννεζώ, και στο σπίτι η Φρασκούλα,
η ψυχρή κι απόμακρη γυναίκα του.
Στη θαλασσοδαρμένη του ψυχή,
τη στερημένη από αγάπη, σιγά σιγά γεννιέται
ένα νοσηρό ερωτικό πάθος για το κορίτσι
που ο ίδιος μεγάλωσε σαν κόρη του.
Τρομαγμένος και γεμάτος ντροπή,
την παντρεύει βιαστικά και με το ζόρι
με τον καλύτερό του φίλο, τον Κωνσταντή.
Κι ενώ το ζευγάρι παλεύει να ισορροπήσει
μέσα σ' αυτό τον αταίριαστο γάμο,
τα πρόσωπα που τους περιστοιχίζουν
ταλανίζονται απ' τα δικά τους ασίγαστα πάθη.

Οι ξαδέλφες της Αννεζώς, η ατίθαση και προκλητική
υπηρέτρια Μαρία, ο εγωκεντρικός, καιροσκοπός Νικόλας
και ο γιατρός Βαρανάκης μπλέκονται σ' ένα πολυδιάστατο
και επικίνδυνο ερωτικό παιχνίδι με καταστροφικά
αποτελέσματα. Ορισμένοι καταφέρνουν να σταθούν
όρθιοι, και άλλοι, πάλι, λυγίζουν. Άλλοι μαθαίνουν
απ' τα λάθη τους κι άλλοι συνθλίβονται απ' αυτά.

Μα γύρω τους και γύρω απ' όλα υπάρχει πάντα η θάλασσα.
Απέραντη κι απρόβλεπτη σαν τη ζωή. Πανίσχυρη
κι αυτόβουλη, άλλοτε να φέρνει κι άλλοτε να παίρνει...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ. ΣΗΣ: 13536

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η